

ศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท

: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพัทลุง

STUDY BELIEF IN ORDINATION IN THERAVADA BUDDHISM

: A CASE STUDY OF PHATTHALUNG PROVINCE

พระครูวุฒิสถาครธรรม

เลขานุการเจ้าคณะอำเภอป่าพะยอม วัดโดนคลาน จังหวัดพัทลุง

พระปลัดปรีชา ปิยาจาโร (จินดา)

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2. เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในสังคมไทยปัจจุบัน 3. เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาทจังหวัดพัทลุง โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาค้นคว้า เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 16 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวคิดเรื่องการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า 1. การบวช คือ การออกจากเรือน เป็นผู้ไม่มีเรือน มีชีวิตเป็นอิสระไม่ถูกครอบงำจากสิ่งต่างๆ หลุดพ้นจากการถูกกักขังอยู่ในภพ ในชาติ 2. การบวชมีประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขของพหุชน 3. การบวช คือ การทำชีวิตให้ดำเนินไปอย่างมีเป้าหมาย 4. การบวช คือ การประพฤติปฏิบัติในพระธรรมวินัยของพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงแสดงธรรมและบัญญัติพระวินัย เพื่อเป็นแบบแห่งการประพฤติพรหมจรรย์ 5. การบวช คือ การได้สนองงานของพระผู้มีพระภาคเจ้า

2. ความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในสังคมไทยในปัจจุบัน พบว่า การบวชเป็นการปลูกฝัง บ่มเพาะ หล่อหลอมคุณธรรม การบวช ได้ชื่อว่าเป็นการสร้างคนดีแล้วคืนคนดีนั้นกลับสู่สังคม ทั้งมีประโยชน์ต่อสังคมแบบชนบท พระภิกษุเป็นผู้นำชุมชนสู่ความเจริญ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างพระกับญาติโยมยังอยู่ในสภาพดี การบวชเป็นโอกาสได้ศึกษาหลักธรรมใน

พระพุทธศาสนา เพื่อนำข้อธรรมมาบอกเล่า อธิบายให้ญาติโยมได้เข้าใจ ได้ปฏิบัติตนอย่าง สอดคล้องกับฐานะและภาวะต่างๆ

3. ความเชื่อเรื่องการบวชในพระพุทธศาสนาของชาวจังหวัดพัทลุง พบว่า ชาวพัทลุง เชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์, เชื่อในวิญญูณบรรพชนและเชื่อในฤกษ์ยามกับทั้งได้นำหลักธรรมมาปฏิบัติ อย่างผสมกลมกลืนกับสังคมเกษตรกรรม

คำสำคัญ : ความเชื่อ, การบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท, ชาวพัทลุง

ABSTRACT

The objective of this research were as follows 1. To study the concepts on Theravada Buddhism ordination 2. To study the belief in ordination in thai society 3. To study belief on Theravada Buddhism ordination in Phatthalung province by qualitative research designed from searching data, document and interview were about 16 persons.

The findings were as follows:

1. The concepts in Theravada Buddhism ordination found that 1. The ordination means to leave out from house, without dwelling free life with any influence from any others, freedom from state of existence. 2. The ordination made lots of interests to many people 3. The ordination made out life to go with purposiveness 4. The ordination means to be on Dhamma-Vinaya for modeling of purification attainment 5. The ordination means to be served the Buddha's works.

2. The belief of ordination in Thai present time found that the ordination aimed to settle down, cultivate all virtues, responsibility of the male youth in themselves and others, the ordination made a good people, return the good man to society, to be benefit to community and rural, the monk brought community to growth because of the relation between monk and common

people are in good relations, the ordination made the opportunity to study Buddhist Dhamma principle for telling to others to understand practice in along with state and condition.

3. The belief in Buddhism of Phatthalong province found that they believed on sacred things, ancient spiritual and auspicious time and applying Dhamma principle for practice as related with agricultural society.

Keywords: Belief, Ordination in Theravada Buddhism, Patthalong's people.

บทนำ

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเข้าสู่สุวรรณภูมิ (อันหมายถึงสยามรัฐด้วย) ตั้งต้นเมื่อพุทธปรินิพพานได้ 236 ปี หลังตติยสังคายนา โดยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทเวานัมปரியทรรศีทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ พระโมคคัลลสิบุตรตติสเถระเป็นประธาน ที่โอศการาม นครปาฏลิสบุตร แคว้นมคธ บรรณอักษชีพลอมบวชในพระพุทธศาสนา มีพระอรหันต์เข้าร่วมประชุม 1,000 องค์ ทำอยู่ 9 เดือน จึงแล้วเสร็จ จากนั้นมาพระเจ้าอยู่หัวผู้เป็นที่รักของทวยเทพได้ส่งพระสมณทูตออกไปประกาศพระพุทธศาสนานอกชมพูทวีปสู่ประเทศต่างๆ รวมทั้งหมด 9 สาย, สุวรรณภูมิเป็นสายที่ 8 ซึ่งมีพระโสณะกับพระอุตตระเป็นพระสมณะทูต พระพุทธศาสนาอันพระเถระทั้งสองนำมาเผยแผ่นี้เป็นนิยายเดิมซึ่งเคารพมติของพระอรหันต์เมื่อครั้งปฐมสังคายนา โดยการรักษาพระธรรมวินัยของพระพุทธองค์ไว้ได้อย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วนทุกประการ (แก้ว ชิตตะขบ, 2555)

สุวรรณภูมิ อันเป็นแหล่งแรกที่พระพุทธศาสนาเข้ามาตั้งมั่นนั้น หมายถึงบริเวณที่เป็นประเทศ พม่า ไทย ลาว กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ รวมไปถึงหมู่เกาะทะเลใต้ทั้งหมด มีศูนย์กลางสำคัญที่จังหวัดนครปฐม ด้วยบริเวณดังกล่าวปรากฏซากโบราณสถานต่างๆ มากมายซึ่งล้วนแต่ใหญ่โต สร้างตามคตินิยมเก่าสืบไปถึงครั้งพระเจ้าอโศกมหาราช เช่น พระสถูป พระเจดีย์องค์เดิมซึ่งอยู่ภายในพระสถูปใหญ่ที่เห็นอยู่ในบัดนี้ตามรูปเดิมซึ่งสร้างเป็นรูปโอคว่าอย่างพระสถูปสลัญจิและภาพอุเทสิกเจดีย์อื่นๆ ที่ทำเป็นรูปพระธรรมจักร กวางหมอบ รูปพระแท่นเปล้าฯซึ่งสร้างกันในสมัยที่ประเทศอินเดียยังไม่นิยมสร้างพระพุทธรูป (เสถียร โปธิ์นันทะ)

พระพุทธศาสนา เกิดขึ้นได้ก็ด้วยการตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ (คือรู้แจ้งความจริงตามสภาพความเป็นจริงอย่างถูกต้องด้วยพระองค์เองอันยอดเยี่ยม ไม่มีอะไรยิ่งกว่า) เป็นคำสอนที่เกิดจากพระปัญญาธิคุณ พระบริสุทธิคุณและพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้า การตรัสรู้ของพระองค์ได้เป็นแสงสว่างให้แก่ชาวโลก ได้นำพาจิตวิญญาณของมนุษย์สู่สันติ พระองค์ได้แสดงให้เห็นว่า “สรรพสิ่งในสกลจักรวาลดำเนินไปตามธรรมชาติด้วยการอิงอาศัยกันเป็นลูกโซ่... เมื่อสิ่งนี้มี...สิ่งนี้จึงมี... เมื่อสิ่งนี้ดับสิ่งนี้จึงดับ ความเป็นไปของสรรพสิ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับการตกลงतालของเทพเจ้าหรือผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติใดๆ” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

เมื่อพระองค์นำสิ่งที่ได้ตรัสรู้ที่เรียกว่า “พระธรรม” มาสั่งสอนชาวโลก ได้มีผู้ศรัทธาเข้าใจ เชื่อฟัง ประพฤติปฏิบัติตาม คนเหล่านั้นพอใจอยู่กับพระองค์และติดตามพระองค์ ก็ได้รู้แจ้งในธรรมตามกำลังสติปัญญาของตนๆ เรียกผู้เชื่อฟังเหล่านั้นว่า “สาวก” ในกาลต่อมา พระองค์ทรงอนุญาตให้สาวกเหล่านั้นเปลี่ยนสถานภาพของตนจากผู้ครองเรือนมาเป็นผู้ออกจากเรือน เรียกว่า “ภิกษุ” ซึ่งคำว่า นี้แปลว่า ผู้ขอ หรือ ผู้เห็นภัยในวิภวสสาร (การเวียนตายเวียนเกิด) ด้วยพระดำรัสว่า “จงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวไว้ดีแล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด” เพียงเท่านั้นก็เป็นอันว่าบุคคลผู้นั้นได้เป็นภิกษุถูกต้องบริบูรณ์แล้ว การบวชในพระพุทธศาสนาได้เริ่มขึ้นตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา รูปแบบการบวชได้เปลี่ยนไปตามสภาวการณ์ โดยมีเป้าหมายของการบวชคือ “นิพพาน” ไม่เคยเปลี่ยนแปลง ดังคำขานนาคที่ว่า

"สพพทุกข นิสสรณ, นิพพาน, สจฉิภณตถาย, อิมิ กาสาวิ คเหตุวา,
 ปพพาเชต มํ อยเย (ภนฺเต), อนุภมปิ อุปาทาย"
 ขอท่านโปรตเณินดู รัฝ้ากาสาวะนี้แล้ว ขอจงให้ภระภมบรพพาเถิตเพื่อกระทำให้
 แจ้งพระนิพพาน เป็นเครื่องสลัดทุกขั้ทั้งปวง
 สพพทุกข, นิสสรณนิพพาน, สจฉิภณตถาย, เอต กาสาวิ ทตฺวา
 ปพพาเชต มํ ภนฺเต, อนุภมปิ อุปาทาย.
 ขอท่านโปรตเณินดู ให้ฝ้ากาสาวะนี้แล้ว จงให้ภระภมบรพพาเถิตเพื่อกระทำให้แจ้ง
 พระนิพพาน เป็นเครื่องสลัดทุกขั้ทั้งปวง

อาศัยการบวชของกุลบุตร การสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาได้ดำเนินต่อเนื่องกันมาจากอดีตจวบปัจจุบัน ศรัทธาที่ชาวไทยมีต่อพระพุทธศาสนายังคงหนักแน่น การบวชชานกลายเป็นวัฒนธรรมของชาติ ประเทศไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมมาแต่เดิม ปัจจุบันอุตสาหกรรมเข้ามามีบทบาทมากขึ้น การดำเนินชีวิตของไทยเปลี่ยนแปลงไปตาม จากความสงบเรียบง่าย กลายมาเป็นความซับซ้อนสับสน ผู้คนต้องดิ้นรนเพื่อปากท้อง เวลาที่จะได้อยู่กันพร้อมหน้าพ่อแม่ ลูกๆ ภายในครอบครัวเพื่อทำความเข้าใจ ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่กันมีน้อยลง แม้แต่การอยู่ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา, ศาสนธรรมน้อยลงหรือเกือบไม่มีเลย ประชาชนได้ใช้ชีวิตไปตามความเชื่อมากกว่าการใช้สติปัญญา ความเชื่อช่วยได้ในเรื่องของการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ความมั่นคง ความอบอุ่น ในหลายเรื่องราว

ความเชื่อว่าการบวชเป็นเส้นทางสู่ความสงบร่มเย็นในชีวิต หากต้องประสบเหตุเภทภัยต่างๆ เช่นเจ็บไข้ได้ป่วยหรือประสบอุบัติเหตุ มีอาการเป็นตายเท่ากัน จะมีการออกปากบนบานขอให้ปลอดภัยรอดพ้นจากความตาย แล้วจะบวชแก้บน การบวชทั้งที่เป็นพระภิกษุและสามเณรชาวไทยเชื่อว่าเป็นการเข้าไปตัดดวงจรของสังสารวัฏ ดับภพ ดับชาติ ดับเชื้อที่เป็นเหตุปัจจัยแห่งการเวียนว่าย ตาย เกิดลงเสียได้ ด้วยการประพฤติปฏิบัติทำจิตให้แน่วแน้อยู่ในไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ยิ่งความไม่ประมาทให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ละความเคยชินอย่างฆราวาสเสียได้ เมื่อความนิ่ง ความแน่วแน่วถึงที่สุดแล้ว ความเห็นแจ้งในธรรมก็จะปรากฏ ผู้ที่ผ่านการบวชมาแล้วด้วยเวลาอันเหมาะสม แม้กลับไปครองเรือนมีครอบครัว ก็ได้ชื่อว่าเป็นคน “สุก” แล้ว รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดีแล้ว รู้จักใคร่ครวญในเหตุในผลตามสภาพที่เป็นไป ความสงบสุขก็จะเกิดแก่บุคคลนั้นและสังคมนั้นๆ

ศรัทธา คือ ความเชื่อเป็นจุดเริ่มต้นของศasanาน้อยใหญ่ทั้งปวง ศรัทธานั้นมี 2 อย่าง คือ 1. ศรัทธาที่เป็นญาณสัมปยุต คือ ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา รู้เหตุ รู้ผล 2. ศรัทธาที่เป็นญาณวิปยุต ได้แก่ความเชื่อที่เกิดจากความไม่รู้เหตุ ไม่รู้ผล ศาสนาใดประกอบด้วยอวิชา ก็จะเป็นศาสนาญาณวิปยุต ศาสนาเช่นนี้ตั้งอยู่ไม่ได้นาน เพราะไม่มีเหตุผลตามธรรม ส่วนศาสนาที่เกิดขึ้นและตั้งอยู่ได้นานเกิดจากศรัทธาที่สัมปยุตด้วยปัญญา (เสถียร พันธรังสี, 2534)

การบวชของกุลบุตรในประเทศไทยเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “บวชชาน” ได้มีกฎเกณฑ์หรือกติกาที่ได้ตกลงกันในกลุ่มพระสังฆาธิการ เพื่อการตรวจสอบผู้จะบวช เพื่อความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ตัดปัญหาข้อยุ่งยากหลายประการ เพื่อความสงบเรียบร้อยของพิธีกรรมการ

อุปสมบท กรณีจังหวัดพัทลุง มีข้อตกลงห้ามเลี้ยงสุรา-เมรัย และการฆ่าสัตว์ที่มีคุณ (ใช้แรงงาน ไถนาและลากจูง) ได้แก่โคและกระบือในงานบวชขนาด กติกาสงฆ์ฉบับนี้ยังคงมีผลบังคับใช้ จนถึงในปัจจุบัน (พ.ศ. 2558) เป็นการย้ำเตือนให้ชาวพุทธได้ตระหนักถึงเป้าหมายของการบวช ได้อีกแบบหนึ่ง ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ อย่างไม่น่าเป็นไปได้

ผู้วิจัย มีความประสงค์ ศึกษาที่มาของความเชื่อ ที่มาของการบวชของกุลบุตรใน พระพุทธศาสนาเถรวาท เป้าหมายและประโยชน์สูงสุดของการบวช ซึ่งให้เห็นความสำคัญของการบวชที่มีผลเกื้อกูลต่อบุคคล, ต่อสังคม ต่อทุกสิ่งทุกอย่างในประเทศนี้และในโลกนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในสังคมไทยในปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาทของชาวจังหวัด

พัทลุง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาในเรื่อง ความเชื่อเกี่ยวกับการบวชใน พระพุทธศาสนาเถรวาท : เฉพาะกรณีจังหวัดพัทลุง เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิจัยแนวคิดและที่มาของความเชื่อในการบวชตลอดถึงความเกี่ยวข้องต่างๆ, ศึกษา กระบวนการขั้นตอนในการแก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อการบวชในปัจจุบัน เพื่อหาข้อเปรียบเทียบความ เหมือนกันและความแตกต่างของบวชในพระพุทธศาสนาในยุคต้นๆ และในยุคปัจจุบัน นำหลัก และวิธีการเข้าถึงหรือการบรรลุเป้าหมาย สร้างองค์ความรู้ใหม่และการพัฒนาสู่การดำเนินชีวิต อย่างยั่งยืนด้วยสติปัญญาเต็มตามศักยภาพของความเป็นมนุษย์ งานวิจัยนี้จึงต้องมีเอกสาร, สิ่ง ที่เกี่ยวข้องในการวิจัย ดังนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่พระไตรปิฎกและอรรถกถา
2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่เอกสารทางวิชาการและสิ่งพิมพ์ต่างๆ
3. จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและการบวช ซึ่งได้แยกเป็น 2 แบบ
  - 1) การสัมภาษณ์บรรพชิตผู้หน้าที่พระอุปัชฌาย์ จำนวน 5 รูป
  - 2) สัมภาษณ์คฤหัสถ์ผู้แสดงบทบาทสำคัญในการบวช จำนวน 11 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดลำดับการวิเคราะห์ไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยรวบรวมคัมภีร์พระไตรปิฎก ภาษาไทย

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยรวบรวมจากงานวิจัย เอกสาร สิ่งพิมพ์ บทความและบทสัมภาษณ์

2. ชั้นรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ที่กล่าวแล้ว ด้วยการค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ คัมภีร์พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 งานวิจัย เอกสาร บทความ สิ่งตีพิมพ์และบทสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบวชในพระพุทธศาสนา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยแยกแยะประเด็นที่ศึกษาหาสิ่งที่เหมือนและแตกต่างหรือความสัมพันธ์กับองค์ความรู้ ต่อมาก็จะวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นนำผลวิเคราะห์ที่ได้มาพิจารณาความถูกต้องว่าสามารถตอบวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่

4. การเสนอผลการวิเคราะห์ การสรุป นำเสนอผลการวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนที่นำข้อสรุปมาสังเคราะห์ เชื่อมโยงสู่ภาพรวมและเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. การบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ความหมายของการบวช

คำว่า “บวช” มาจาก ป+วช แปลว่า การเว้นทั่ว, เว้นความชั่วทุกอย่าง หมายถึงการบวชทั่วไป เป็นบุรพประโยคแห่งอุปสมบท เดิมคำว่าบรรพชา หมายความว่าบวชเป็นภิกษุ เช่น เสด็จออกบรรพชา อัครสาวกบรรพชา เป็นต้น ในสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ คำ

ว่า “บรรพชา” หมายถึงการบวชเป็นสามเณร ถ้าบวชเป็นภิกษุใช้คำว่า “อุปสมบท” แต่บางครั้งก็ใช้ควบคู่กันไปว่า บรรพชาอุปสมบท (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) , 2554)

การบวช ใช้กับคนที่ปลีกตัวออกจากเรือน คือ สละชีวิตแบบชาวบ้านไปสู่วิถีแห่งบรรพชิต โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้แจ้งซึ่งประโยชน์อันยอดเยี่ยม อันเป็นที่สุดแห่งการประพฤติพรหมจรรย์ ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่ปัญจวัคคีย์ในตอนหนึ่ง ว่า “เหล่ากุลบุตรผู้ออกจากเรือนเป็นบรรพชิตโดยชอบต้องการด้วยปัญญาอันยิ่งเอง เข้าถึงอยู่ในปัจจุบันนี้ แน่แท้” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ดังนั้น การบวช จึงหมายถึงการนำพาตนให้พ้นไปจากภาวะของความเป็นฆราวาส ซึ่งหมายถึงการถือเพศเป็นภิกษุสามเณร ด้วยการดำเนินชีวิตที่ทวนกระแสกิเลส พร้อมกันนั้นก็มีการฝึกฝนอบรมตนเองทางกาย วาจาและใจให้สูงยิ่งขึ้นไป จวบถึงภาวะของความพ้นทุกข์ การบวช ตามความหมายในปัจจุบัน มีนัยเป็น 2 คือ

1. บรรพชา หรือ บวช หมายถึงการเว้นชั่ว เว้นช้าน้ำ หมายถึงการเว้นจากกามหรือเว้นจากภัยภายนอก ซึ่งคำนี้กินความถึงการบวชเป็นสามเณรและการบวชเป็นพระภิกษุ แต่คำว่า “บรรพชา” ในปัจจุบันหมายถึงการบวชเป็นสามเณร

2. อุปสมบท หมายถึง การทำให้คุณวิเศษหรือเข้าใกล้การบรรลุธรรม ได้แก่ การบวชของภิกษุและภิกษุณี

การบวชก่อนสมัยพุทธกาล

ก่อนที่พระพุทธศาสนาจะได้เกิดขึ้นในโลก ก่อนจะมีการตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ได้มีบุคคลพิจารณาใคร่ครวญจนมองเห็นสิ่งที่เกี่ยวข้องอยู่กับชีวิต เป็นไปตามสภาพแวดล้อม ตามเหตุปัจจัย ต้องขอยกเหตุการณ์ในชมพูทวีปเมื่อครั้งนั้น ตามที่ปรากฏพอเป็นหลักฐาน ได้ว่า

ยุคนั้น คนพวกหนึ่งกำลังรุ่งเรืองด้วยอำนาจวาสนาและกำลังเฟลิดเฟลิมัวเมาแสวงหาทรัพย์สมบัติและความสุขทางวัตถุ พร้อมกับคนหลายพวกกำลังมีฐานะและความ เป็นอยู่ด้อยลง ๆ ลงทุกที ไม่ค่อยได้รับการเหลียวแล ส่วนคนอีกพวกหนึ่งก็ปลีกตัวออกไปจากสังคมที่เดียว ไปมุ่งค้นหาความจริงทางปรัชญา โดยมีได้ใส่ใจสภาพสังคมเช่นเดียวกัน

การบวชของเจ้าชายสิทธัตถะ

เจ้าชายสิทธัตถะ ได้รับการปรนปรีด้วยโลกียสุขอยู่เป็นเวลานานถึง 29 ปี ได้ถูกปิดกั้นไม่ให้พบเห็นความเป็นอยู่ที่ระคนด้วยทุกข์ของสามัญชน แต่สภาพเช่นนี้ไม่สามารถถูกปิดบังต่อพระองค์ได้เรื่อยไป ปัญหาความทุกข์ความเดือดร้อนต่างๆ ของมนุษย์อันรวมเด่นอยู่ในความแก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งที่ทำให้พระองค์ต้องครุ่นคิดแก้ไข คิดสะท้อนออกไปในวงกว้างให้เห็นสภาพสังคมที่คนพวกหนึ่งได้เปรียบกว่าก็แสวงหาแต่โอกาสที่จะหาความสมบูรณ์พูนสุขใส่ตน แข่งขันแย่งชิงเบียดเบียนกัน หมกมุ่นมัวเมาอยู่ในความสุขเหล่านั้น โดยไม่ต้องคิดถึงความทุกข์ยากหรือความเดือดร้อนของใครๆ ดำรงชีวิตอยู่อย่างทาสของวัตถุ ยามสุขก็ละเมอมัวเมาอยู่ในความคับแค้นของจิตใจ ถึงคราวถูกความทุกข์เข้าครอบงำ ก็ลุ่มหลงไร้สติ แห่งเหี้ยมคับแค้นเกินสมควร แล้วก็แก่ เจ็บ ตายไปอย่างไร้สาระ ฝ่ายคนที่เสียเปรียบ ไม่มีโอกาส ได้ถูกบีบคั้นกดขี่อยู่อย่างคับแค้นแล้วก็แก่ เจ็บ ตายไปอย่างไร้ความหมาย เช่นกัน พระสิทธัตถะมองเห็นสภาพเช่นนี้แล้ว ทรงเบื่อหน่ายในสภาพความเป็นอยู่ของพระองค์ มองเห็นความสุข ความปรนปรีเหล่านั้นเป็นสิ่งไร้สาระ ทรงคิดหาทางแก้ไขจะทำให้มีความสุขที่มั่นคง เป็นแก่นสาร ทรงคิดแก้ปัญหาที่ไม่ตก ท่ามกลางความเฝ้าหวนสับสนเช่นนั้น ไม่อำนวยการใช้ความคิดที่ได้ผล ในที่สุดทรงมองเห็นภาพสมณะ ซึ่งเป็นผู้ได้ปลีกตัวออกจากสังคม ไปค้นหาความจริงต่างๆ โดยมีความเป็นอยู่อย่างๆ ปราศจากกังวล สะดวกในการแสวงหาความรู้และคิดหาเหตุผล สภาพความเป็นอยู่แบบนี้ น่าจะช่วยพระองค์ให้แก้ปัญหานี้ได้และบางทีสมณะพวกนั้นอาจจะมီးอะไรบ้างอย่างที่พระองค์จะเรียนรู้ได้บ้าง

พระดำรัสที่พระองค์ได้ตรัสกับพระอานนท์ อันปรากฏใน “มหาปรินิพพานสูตร” ถึงความเป็นไปของภิกษุในอนาคตว่า “อานนท์ บางทีพวกเขาอาจจะคิดว่า “ปาพจน์ มีศาสดาล่วงลับไปแล้ว พวกเราไม่มีศาสดาแล้ว” ซ่อนนี้พวกเขาไม่ควรคิดอย่างนั้น ธรรมและวินัยที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย หลังจากเราล่วงลับไป ก็จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย”

2. ความเชื่อเรื่องการบวชในสังคมไทย

ชาวไทยกับความเชื่อเรื่องการบวชอยู่คู่กันมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน กล่าวคือเมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์เป็นอายุที่ครบบวช การบวชเป็นแค่ขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแค่นั้นหรือ เชื่อใหม่ว่าการบวชได้อะไรมากกว่าที่คุณคิด

สิ่งแรกคือ ได้กุศลแรง โดยเฉพาะชาวบ้านในชนบทศรัทธาการบวชเชื่อว่าควรจะต้องบวชเต็มพรรษา ได้บุญกุศลมากกว่า และส่วนใหญ่บุพการีจะกำหนดให้ลูกบวชระหว่างเข้าพรรษา จะได้เรียนพระธรรมวินัยบำเพ็ญภาวนา คนไทยมีความเชื่อที่ว่า บุตรชายบวชจะทำให้เวลาบุพการีเสียชีวิตจะได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์ และการบวชเป็นการทดแทนพระคุณบุพการีด้วย ผู้บวชและบุพการีจะได้บุญจากการบวชนี้

สิ่งที่สองการสะเดาะเคราะห์ คือความเชื่ออีกอย่างที่ไม่ได้ก็ตามชะตาชีวิตเกิดการสะดุด มีพระศุภร์เข้าพระเสาร์แทรก ชะตาขาด การบวชจะต่อชะตาชีวิตได้

สิ่งสุดท้ายคือค่านิยมตั้งแต่เดิม ว่าชายที่บวชเรียนแล้วจะมีระดับความเป็นมนุษย์สูงกว่าชายที่ยังไม่ได้บวชเรียน ดังนั้นหญิงใดจะแต่งงาน บิดา มารดาฝ่ายหญิงจะพิจารณาเลือกชายที่เคยบวชเรียนก่อนเพราะการบวชเรียนจะได้ศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนและแนวทางปฏิบัติตนของพระพุทธเจ้า ตรีสรูและสอนให้คนเป็นคนดีชำระล้างกิเลสตัณหาทั้งปวง ปฏิบัติกิจวัตรสงฆ์จะส่งเสริมวินัย ตั้งแต่การตื่นเข้าออกบิณฑบาต ขจัดความขี้เกียจ บำเพ็ญศีล ส่งเสริมวินัยในตนเอง ครองไตรจีวร ส่งเสริมเรื่องการมีสติ เป็นต้น

การบวชผู้ชายควรศรัทธาชายใดที่ได้อุปสมบทและบรรพชาจนใช้เวลานี้ กำหนดจิตใจชำระใจให้สะอาดศึกษาพระธรรม ละเว้นชั่ว อย่างน้อยเป็นการทดแทนพระคุณ และการบวชจะทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ เรียกว่าเอาสันดานดิบออก ทำให้เป็นคนสุกออกไปสู่สังคม

3. ความเชื่อเรื่องการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาทของชาวจังหวัดพัทลุง

คำว่า “ตะลุง” แปลว่า เสาลุ่มข้างหรือหลักผูกข้างหรือเมืองที่เกี่ยวข้องด้วยข้าง เพราะในอดีตพัทลุงมีข้างป่าชุกชุม เมืองพัทลุงได้มีการโยกย้ายกันหลายครั้งเนื่องจากต้องประสบกับการโจมตีของโจรสลัดชาวมาเลย์ เป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวพัทลุงเป็นนักต่อสู้ที่เข้มแข็ง เช่น เมื่อสงครามเก้าทัพ (พ.ศ. 2328-2439) พระมหาช่วยแห่งวัดป่าลิไลย์ได้นำชาวพัทลุงต่อสู้ป้องกันการรุกรานของพม่า จนได้รับความดีความชอบโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระยาทุกขราษฎร์ (ช่วย) ช่วยราชการเมืองพัทลุงชาวพัทลุงมีความเชื่อว่าการบวชของกุลบุตรเป็นภารกิจที่สำคัญของการบวชเป็นการทำให้ชีวิตมีเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นการฝึกฝน ฝึกหัด อบรม บ่มเพาะ คุณลักษณะที่สำคัญให้เกิดขึ้นในสันดานของกุลบุตร อันเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคม

ประมาณรัชกาลที่ 8 ที่หมู่บ้านควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง กลางดึกของคืนหนึ่งมีเสียงเกราะ (เครื่องส่งสัญญาณเสียงเพื่อเตือนคนในหมู่บ้านให้รู้ตัวเมื่อเกิดเหตุร้าย-ทำด้วยไม้) ดังขึ้น นายทอด เฟ็งแก้ว ชาวนาในหมู่บ้านนั้น ได้ลุกขึ้นมายืนที่นอกชาน แหนมองท้องฟ้าแล้วบอกกับลูกๆ ว่า “เห็นกาเกาะปากโลง เดี่ยวจะจับคนลักควายได้แต่ต้องมีคนตายด้วย” ต่อจากนั้นคนหนุ่มๆ พากันไปตามควาย จนใกล้เช้าถึงได้จูงควายกลับมาที่หมู่บ้าน เมื่อกลับไปดูในที่เกิดเหตุ พบศพหนึ่งศพ เหตุว่าก่อนที่จะได้ควายกลับมานั้นได้มีการยิงต่อสู้กัน โจรรับหนีไม่ทันได้เก็บศพเพื่อนกลับไปด้วย “กาเกาะปากโลงที่กล่าวถึงข้างต้นนั้น หมายถึง ดาวกาที่อยู่กลางดาวโลง ในกลุ่มดาวราศีเมถุน (Gemini) ปกติดาวกาจะหม่นมัวมองเห็นไม่ชัด ถ้าวันใดมีอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ร้ายแรง หากมองท้องฟ้าแล้วเห็นดาวกาอย่างชัดเจน คติที่ชาวบ้านรู้จักใช้ดวงดาวทำนายเหตุการณ์ร้ายเช่นนี้ นอกจากจะมีปรากฏอยู่ในกลุ่มคนไทยภาคใต้แล้วยังพบอยู่ในวรรณคดีภาคกลางอีกด้วย ดังเช่นในวรรณคดี เรื่อง พระอภัยมณี ที่กล่าวว่า แม้นดาวกามาใกล้ในมนุษย์ จะม้วยมุดมรณาท่าโหง (พระมหาประคักดี อคคปบุญโญ (ซังแสง), 2541)

4. การบวชกุลบุตรและการเกิดขึ้นของกติกาสงฆ์ในจังหวัดพัทลุง

สมัยรัชการที่ 4 ได้มีงานเฉลิมพระชนมพรรษา พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งให้สืบหา “พระอุดมปิฎก” พระภิกษุชาวพัทลุง ผู้ซึ่งสอบได้เปรียญเก้าประโยคต่อหน้าพระพักตร์พระเจ้าแผ่นดินโดยวิธีการสอบปากเปล่าสำเร็จภายในวันเดียว ครั้นทรงทราบของท่านจำพรรษาอยู่ ณ วัดสุนทราวาส จังหวัดพัทลุง จึงรับสั่งให้อาราธนามาในงานพระราชพิธีดังกล่าว โดยให้เป็นภาระหน้าที่ของคณะข้าราชการ กรมการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเดินทาง (ทางเรือ) ทุกประการ ครั้นถึงวันพระราชพิธี พระอุดมปิฎกเข้านั่งประจำที่เป็นองค์สุดท้ายปลายแถว ถึงเวลาพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมโดยลำดับ นับตั้งแต่สมเด็จพระสังฆราชลงมา จนถึงพระอุดมปิฎก ทรงโสมนัสยิ่งนัก ทรงทักทายด้วยความคุ้นเคย ตอนท้ายทรงรับสั่งว่า “ท่านเดินทางมาไกล นานปีจึงจะได้พบกัน ขอจงให้พรโยมให้ชื่นใจเถิด” เมื่อได้รับอนุญาตจากสมเด็จพระสังฆราชแล้ว ท่านเจ้าคุณก็ตั้งพัดยศ กล่าวถวายพระพรเป็นกลอนสดภาษาบาลี ด้วยปฏิภาณโวหาร ว่า

อติเรกวาสสสดี ชิว

อติเรกวาสสสดี ชิว

อติเรกวาสสสดี ชีว

ทีฆายุโก โหตุ อโรโค โหตุ

ทีฆายุโก โหตุ อโรโค โหตุ

สุขีโต โหตุ ปรมินทมหาราชา

สิทธิกิจจํ สิทกมมํ สิทลาโก ซโย นิจจํ

ปรมินทมหาราชวรสส ภาตุ สพพทา ขอถวายพระพรฯ (พระพรหมคุณา

ภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) , 2554)

พ.ศ. 2498 ได้เกิดระบียบคณะสงฆ์ขึ้น ซึ่งมีลักษณะพิเศษคือห้ามมิให้เลี้ยงสุราเมรัย สิ่งมีนเมา และการฆ่าโคกระบือในงานบวชในเขตจังหวัดพัทลุง เจ้าภาพผู้ไต่ฝ่าฝิ่นไม่เชื่อฟัง แม้นาคโณทรวงเครื่องนาโคโดยสมบูรณ์แล้ว พระอุปัชฌาย์ก็ไม่บวชให้โดยเด็ดขาด และห้ามฆ่าสัตว์ที่มีคุณ (ใช้แรงงานลากไถ-บรรทุกสิ่งของวัสดุ) ได้แก่ วัว ควาย เพื่อเลี้ยงแขก หากพระอุปัชฌาย์รูปใดฝ่าฝิ่น ล่วงละเมิดกติกาสงฆ์ฉบับนี้ เจ้าคณะจังหวัดมีสิทธิ์สั่งพักการปฏิบัติหน้าที่ พระอุปัชฌาย์เป็นเวลา 1 ปี ระบียบกติกาสงฆ์ดังกล่าว มีเพียงฉบับเดียวและใช้บังคับเพียงแห่งเดียว คือ จังหวัดพัทลุง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ความหมายของการบวช

คำว่า “บวช” มาจาก ป+วช แปลว่า การเว้นทั่ว, เว้นความชั่วทุกอย่าง หมายถึงการบวชทั่วไป เป็นบุรพประโยคแห่งอุปสมบท เดิมคำว่าบรรพชา หมายความว่าบวช เป็นภิกษุ เช่น เสด็จออกบรรพชา อัครสาวกบรรพชา เป็นต้น ในสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ คำว่า “บรรพชา” หมายถึงการบวชเป็นสามเณร ถ้าบวชเป็นภิกษุใช้คำว่า “อุปสมบท” แต่บางครั้งก็ใช้ควบคู่กันไปว่า บรรพชาอุปสมบท (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) , 2554)

การบวช ใช้กับคนที่ปลีกตัวออกจากเรือน คือ สละชีวิตแบบชาวบ้านไปสู่วิถีแห่งบรรพชิต โดยมีความมุ่งหมายเพื่อทำให้แจ้งซึ่งประโยชน์อันยอดเยี่ยม อันเป็นที่สุดแห่งการประพฤติพรหมจรรย์ ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่ปัญจวัคคีย์ในตอนหนึ่ง ว่า “เหล่ากุลบุตรผู้ออก

จากเรือนเป็นบรรพชิตโดยชอบต้องการด้วยปัญญาอันยิ่งเอง เข้าถึงอยู่ในปัจจุบันนี้ แน่แท้” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ดังนั้น การบวช จึงหมายถึงการนำพาตนให้พ้นไปจากภาวะของความเป็นฆราวาส ซึ่งหมายถึงการถือเพศเป็นภิกษุสามเณร ด้วยการดำเนินชีวิตที่ทวนกระแสกิเลส พร้อมกันนั้นก็มีการฝึกฝนอบรมตนเองทางกาย วาจาและใจให้สูงยิ่งขึ้นไป จวบถึงภาวะของความพ้นทุกข์ การบวช ตามความหมายในปัจจุบัน มีนัยเป็น 2 คือ

1. บรรพชา หรือ บวช หมายถึงการเว้นชั่ว เว้นช้าน้ำ หมายถึงการเว้นจากกามหรือเว้นจากภักขกายหน้า ซึ่งคำนี้กินความถึงการบวชเป็นสามเณรและการบวชเป็นพระภิกษุ แต่คำว่า “บรรพชา” ในปัจจุบันหมายถึงการบวชเป็นสามเณร

2. อุปสมบท หมายถึง การทำให้คุณวิเศษหรือเข้าใกล้การบรรลุธรรม ได้แก่ การบวชของภิกษุและภิกษุณี

การบวชก่อนสมัยพุทธกาล

ก่อนที่พระพุทธศาสนาจะได้เกิดขึ้นในโลก ก่อนจะมีการตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ได้มีบุคคลพิจารณาใคร่ครวญจนมองเห็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องอยู่กับชีวิต เป็นไปตามสภาพแวดล้อม ตามเหตุปัจจัย ต้องขอยกเหตุการณ์ในชมพูทวีปเมื่อครั้งนั้น ตามที่ปรากฏพอเป็นหลักฐาน ได้ว่า

ยุคนั้น คนพวกหนึ่งกำลังรุ่งเรืองด้วยอำนาจวาสนาและกำลังเฟลิดเฟลิมัวเมาแสวงหาทรัพย์สมบัติและความสุขทางวัตถุ พร้อมกับคนหลายพวกกำลังมีฐานะและความ เป็นอยู่ด้อยลงๆ ลงทุกที ไม่ค่อยได้รับการเหลียวแล ส่วนคนอีกพวกหนึ่งก็ปลื้มตัวออกไปจากสังคมที่เดียว ไปมุ่งค้นหาความจริงทางปรัชญา โดยมีได้ใส่ใจสภาพสังคมเช่นเดียวกัน

การบวชของเจ้าชายสิทธัตถะ

เจ้าชายสิทธัตถะ ได้รับการปรนปรีด้วยโลกียสุขอยู่เป็นเวลานานถึง 29 ปี ได้ถูกปิดกั้นไม่ให้พบเห็นความเป็นอยู่ที่ระคนด้วยทุกข์ของสามัญชน แต่สภาพเช่นนี้ไม่สามารถถูกปิดบังต่อพระองค์ได้เรื่อยไป ปัญหาความทุกข์ความเดือดร้อนต่างๆ ของมนุษย์อันรวมเด่นอยู่ในความแก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งที่ทำให้พระองค์ต้องครุ่นคิดแก้ไข คิดสะท้อนออกไปในวงกว้างให้เห็นสภาพสังคมที่คนพวกหนึ่งได้เปรียบกว่าก็แสวงหาแต่โอกาสที่จะหาความสมบูรณ์พูนสุขใส่ตน

แข่งขันแย่งชิงเบียดเบียนกัน หมกมุ่นมัวเมาอยู่ในความสุขเหล่านั้น โดยไม่ต้องคิดถึงความทุกข์ยากหรือความเดือดร้อนของใครๆ ดำรงชีวิตอยู่อย่างทาสของวัตถุ ยามสุขก็ละเมอมัวเมาอยู่ในความคับแค้นของจิตใจ ถึงคราวถูกความทุกข์เข้าครอบงำ ก็ลุ่มหลงไร้สติ แห่งเหี้ยวคับแค้นเกินสมควร แล้วก็แก่ เจ็บ ตายไปอย่างไร้สาระ ฝ่ายคนที่เสียเปรียบ ไม่มีโอกาส ได้ถูกบีบคั้นกดขี่อยู่อย่างคับแค้นแล้วก็แก่ เจ็บ ตายไปอย่างไร้ความหมาย เช่นกัน พระสิทธิธัตถะมองเห็นสภาพเช่นนี้แล้ว ทรงเบื่อหน่ายในสภาพความเป็นอยู่ของพระองค์ มองเห็นความสุข ความปรนเปรอเหล่านั้นเป็นสิ่งไร้สาระ ทรงคิดหาทางแก้ไขจะทำให้มีความสุขที่มั่นคง เป็นแก่นสาร ทรงคิดแก้ปัญหาที่ไม่ตก ท่ามกลางความเข้ยว่นสับสนเช่นนั้น ไม่อำนวยการใช้ความคิดที่ได้ผล ในที่สุดทรงมองเห็นภาพสมณะ ซึ่งเป็นผู้ได้ปลีกตัวออกจากสังคัม ไปค้นหาความจริงต่างๆ โดยมีความเป็นอยู่ง่ายๆ ปราศจากกังวล สะดวกในการแสวงหาความรู้และคิดหาเหตุผล สภาพความเป็นอยู่แบบนี้จะช่วยพระองค์ให้แก้ปัญหานี้ได้และบางที่สมณะพวกนั้นอาจจะมีอะไรบางอย่างที่พระองค์จะเรียนรู้ได้บ้าง

พระดำรัสที่พระองค์ได้ตรัสกับพระอานนท์ อันปรากฏใน “มหาปรินิพพานสูตร” ถึงความเป็นไปของภิกษุในอนาคตว่า “อานนท์ บางทีพวกเธออาจจะคิดว่า “ปาพจน์ มีศาสดาล่วงลับไปแล้ว พวกเราไม่มีศาสดาแล้ว” ข้อนี้พวกเธอไม่ควรคิดอย่างนั้น ธรรมและวินัยที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย หลังจากเราล่วงลับไป ก็จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย”

2. ความเชื่อเรื่องการบวชในสังคมไทย

ชายไทยกับความเชื่อเรื่องการบวชอยู่คู่กันมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน กล่าวคือเมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์เป็นอายุที่ครบบวช การบวชเป็นแค่ขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแค่นั้นหรือ เชื่อไหมว่าการบวชได้อะไรมากกว่าที่คุณคิด

สิ่งแรกคือ ได้กุศลแรง โดยเฉพาะชาวบ้านในชนบทศรัทธาการบวชเชื่อว่าควรจะต้องบวชเต็มพรรษา ได้บุญกุศลมากกว่า และส่วนใหญ่บุพการีจะกำหนดให้ลูกบวชระหว่างเข้าพรรษา จะได้เรียนพระธรรมวินัยบำเพ็ญภาวนา คนไทยมีความเชื่อที่ว่า บุตรชายบวชจะทำให้เวลาบุพการีเสียชีวิตจะได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์ และการบวชเป็นการทดแทนพระคุณบุพการีด้วย ผู้บวชและบุพการีจะได้บุญจากการบวชนี้

สิ่งที่สองการสะเดาะเคราะห์ คือความเชื่ออีกอย่างหนึ่งเมื่อใดก็ตามชะตาชีวิตเกิดการสะดุด มีพระศุภร์เข้าพระเสาร์แทรก ชะตาขาด การบวชจะต้องชะตาชีวิตได้

สิ่งสุดท้ายคือค่านิยมตั้งแต่เดิม ว่าชายที่บวชเรียนแล้วจะมีระดับความเป็นมนุษย์สูงกว่าชายที่ยังไม่ได้บวชเรียน ดังนั้นหญิงใดจะแต่งงาน บิดา มารดาฝ่ายหญิงจะพิจารณาเลือกชายที่เคยบวชเรียนก่อนเพราะการบวชเรียนจะได้ศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนและแนวทางปฏิบัติตนของพระพุทธเจ้า ตรีสรู้อและสอนให้คนเป็นคนดีชำระล้างกิเลสต้นเหตุทั้งปวง ปฏิบัติกิจวัตรสงฆ์จะส่งเสริมวินัย ตั้งแต่การตื่นเช้าออกบิณฑบาต ขจัดความขี้เกียจ บำเพ็ญศีล ส่งเสริมวินัยในตนเอง ครองไตรจีวร ส่งเสริมเรื่องการมีสติ เป็นต้น

การบวชผู้ชายควรศรัทธาชายใดที่ได้อุปสมบทและบรรพชาจนใช้เวลานี้ กำหนดจิตชำระใจให้สะอาดศึกษาพระธรรม ละเว้นชั่ว อย่างน้อยเป็นการทดแทนพระคุณ และการบวชจะทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ เรียกว่าเอาสันดานดิบออก ทำให้เป็นคนสุกออกไปสู่สังคม

3. ความเชื่อเรื่องการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาทของชาวจังหวัดพัทลุง

คำว่า “ตะลุง” แปลว่า เสาล่ามข้างหรือหลักผูกข้างหรือเมืองที่เกี่ยวข้องด้วยข้าง เพราะในอดีตพัทลุงมีข้างป่าชุกชุม เมืองพัทลุงได้มีการโยกย้ายกันหลายครั้งเนื่องจากต้องประสบกับการโจมตีของโจรสลัดชาวมาเลย์ เป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวพัทลุงเป็นนักต่อสู้ที่เข้มแข็ง เช่น เมื่อสงครามเก้าทัพ (พ.ศ. 2328-3439) พระมหาช่วยแห่งวัดป่าลิไลย์ได้นำชาวพัทลุงต่อสู้ป้องกันการรุกรานของพม่า จนได้รับความดีความชอบโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระยาทุกขราษฎร์ (ช่วย) ช่วยราชการเมืองพัทลุง

ชาวพัทลุงมีความเชื่อว่าการบวชของกุลบุตรเป็นภารกิจที่สำคัญของการบวชเป็นการทำให้ชีวิตมีเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นการฝึกฝน ฝึกหัด อบรม บ่มเพาะ คุณลักษณะที่สำคัญให้เกิดขึ้นในสันดานของกุลบุตร อันเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคม

ประมาณรัชกาลที่ 8 ที่หมู่บ้านควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง กลางดึกของคืนหนึ่งมีเสียงเกราะ (เครื่องส่งสัญญาณเสียงเพื่อเตือนคนในหมู่บ้านให้รู้ตัวเมื่อเกิดเหตุร้าย-ทำด้วยไม้) ดังขึ้น นายหรอด เฟ็งแก้ว ชาวนาในหมู่บ้านนั้น ได้ลุกขึ้นมายืนที่นอกชาน แหนมองท้องฟ้าแล้วบอกกับลูกๆ ว่า “เห็นกาเกาะปากโลง เตียวจะจับคนลักควายได้แต่ต้องมีคนตายด้วย” ต่อจากนั้นคนหนุ่มๆ พวกกันไปตามควาย จนใกล้เช้าถึงได้จับควายกลับมาที่หมู่บ้าน เมื่อกลับไปดูในที่เกิดเหตุ พบศพหนึ่งศพ เหตุว่าก่อนที่จะได้ควายกลับมานั้นได้มีการยิงต่อสู้กัน โจร

รับหนีไม่ทันได้เก็บศพเพื่อนกลับไปด้วย “กาเกาะปากโลงที่กล่าวถึงข้างต้นนั้น หมายถึง ดาวกาที่อยู่กลางดาวโลง ในกลุ่มดาวราศีเมถุน (Gemini) ปกติดาวกาจะหม่นมัวมองเห็นไม่ชัด ถ้าวันใดมีอุปบัติเหตุหรือเหตุการณ์ร้ายแรง หากมองท้องฟ้าแล้วเห็นดาวกาอย่างชัดเจน คดีที่ชาวบ้านรู้จักใช้ดวงดาวทำนายเหตุการณ์ร้ายเช่นนี้ นอกจากจะมีปรากฏอยู่ในกลุ่มคนไทยภาคใต้แล้วยังพบอยู่ในวรรณคดีภาคกลางอีกด้วย ดังเช่นในวรรณคดี เรื่อง พระอภัยมณี ที่กล่าวว่า แม้นดาวกามาใกล้ในมนุษย์ จะม้วยมุดมรณาท่าโหง (พระมหาประคักดี อกคปบุญโณ (ซังแสง), 2541)

4. การบวชกุลบุตรและการเกิดขึ้นของกติกาสงฆ์ในจังหวัดพัทลุง

สมัยรัชการที่ 4 ได้มีงานเฉลิมพระชนมพรรษา พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งให้สืบหา “พระอุดมปิฎก” พระภิกษุชาวพัทลุง ผู้ซึ่งสอบได้เปรียญเก้าประโยคต่อหน้าพระพักตร์พระเจ้าแผ่นดินโดยวิธีการสอบปากเปล่าสำเร็จภายในวันเดียว ครั้นทรงทราบว่าท่านจำพรรษาอยู่ ณ วัดสุนทรवास จังหวัดพัทลุง จึงรับสั่งให้อาราธนามาในงานพระราชพิธีดังกล่าว โดยให้เป็นภาระหน้าที่ของคณะข้าราชการ กรมการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเดินทาง (ทางเรือ) ทุกประการ ครั้นถึงวันพระราชพิธี พระอุดมปิฎกเข้านั่งประจำที่เป็นองค์สุดท้ายปลายแถว ถึงเวลาพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมโดยลำดับ นับตั้งแต่สมเด็จพระสังฆราชลงมา จนถึงพระอุดมปิฎก ทรงโสมนัสยิ่งนัก ทรงทักทายด้วยความคุ้นเคย ตอนท้ายทรงรับสั่งว่า “ท่านเดินทางมาไกล นานปีจึงจะได้พบกัน ขอจงให้พรโยมให้ชื่นใจเถิด” เมื่อได้รับอนุญาตจากสมเด็จพระสังฆราชแล้ว ท่านเจ้าคุณก็ตั้งพัดยศ กล่าวถวายพระพรเป็นกลอนสดภาษาบาลี ด้วยปฏิภาณโวหาร ว่า

อติเรกวาสสสดี ชิว

อติเรกวาสสสดี ชิว

อติเรกวาสสสดี ชิว

ที่ขายุก โทตุ อโรโค โทตุ

ที่ขายุก โทตุ อโรโค โทตุ

สุขิตโต โทตุ ปรมินทมหाराชา

สิทธิกิจจํ สิทกมมํ สิทลาโก ชโย นิจจํ

ประมินทมหาธาจวรสสุ ภาตุ สพพทา ขอถวยพระพรฯ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) , 2554)

พ.ศ. 2498 ได้เกิดระเบียบคณะสงฆ์ขึ้น ซึ่งมีลักษณะพิเศษคือห้ามมิให้เลี้ยงสุราเมรัย สิ่งมีนเมา และการฆ่าโคกระบือในงานบวชในเขตจังหวัดพัทลุง เจ้าภาพผู้ใดฝ่าฝืนไม่เชื่อฟัง แม้นาคโจนหัวทรงเครื่องนาคโดยสมบูรณ์แล้ว พระอุปัชฌาย์ก็ไม่บวชให้โดยเด็ดขาด และห้ามฆ่าสัตว์ที่มีคุณ (ใช้แรงงานลากไถ-บรรทุกสิ่งของวัสดุ) ได้แก่ วัว ควาย เพื่อเลี้ยงแขก หากพระอุปัชฌาย์รูปใดฝ่าฝืน ล่วงละเมิดกติกาสงฆ์ฉบับนี้ เจ้าคณะจังหวัดมีสิทธิ์สั่งพักการปฏิบัติหน้าที่พระอุปัชฌาย์เป็นเวลา 1 ปี ระเบียบกติกาสงฆ์ดังกล่าว มีเพียงฉบับเดียวและใช้บังคับเพียงแห่งเดียว คือ จังหวัดพัทลุง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรที่ปกครองดูแลพระภิกษุทั่วประเทศ ควรประกาศเป้าหมายของการบวชกุลบุตรชาวพุทธว่า เพื่ออะไร? ต้องเตรียมตัวอย่างไร? แล้วจะได้อะไรจากการบวช? เพื่อเป็นย้าเตือนให้ชาวพุทธได้ตระหนักถึงคุณค่าของพระพุทธศาสนา จะได้ไม่ไขว่เขวออกนอกทาง จนเกิดความผิดพลาดเสียหายทั้งแก่กุลบุตรและสังคม
2. ในส่วนภาครัฐ ควรที่จะได้ส่งเสริมให้มีการบวชกันให้มากขึ้น ปรากฏว่าในปัจจุบันผู้ที่มีจิตใคร่ต่อการบวชมีน้อยลง มีวัดร้างเพิ่มขึ้น ศีลธรรมของผู้คนเสื่อมทรามลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรให้มีการศึกษาวิจัย “เป้าหมาย” ของการบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาท อันเกี่ยวโยงอยู่กับองค์การบริหารคณะสงฆ์ไทย เพื่อจะได้รับทราบความแตกต่าง ระหว่างความคลาดเคลื่อนจากเจตนาหลักในอดีตและเป็นไปในปัจจุบัน
2. ควรให้มีการศึกษาวิจัยความศรัทธาในการบวชของกุลบุตรในปัจจุบันให้มากขึ้น เพื่อได้ทราบความประสงค์ของการบวชให้ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- แก้ว ชิตตะชบ. (2555). *ประวัติความสำคัญของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) . (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พิมพ์ครั้งที่ 35*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระมหาประคัตต์ อคฺคปฺปณฺโญ (ซ่งแสง). (2541). *ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสถียร พันธรังสี. (2534). *ศาสนาเปรียบเทียบ พิมพ์ครั้งที่ 7*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสถียร โปธินันทะ. (ม.ป.ป.). *ประวัติพระพุทธศาสนา พิมพ์ครั้งที่ 3*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร.